

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 5.

V Ljubljani, 1. marcija 1879.

Tečaj XIX.

Kako naj učitelj, gojitelj, skerbi, da bo odgojil dobre državljane.

(Govoril pri občnem zboru slov. učit. društva dné 26. sept. 1878 Fr. Praprotnik.)

Odgoja se začenja v domači hiši, pri otroku v nežni starosti, šola in življenje nadaljuje, kar je domača hiša, kar so skerbni roditelji začeli. Otrok je slaba, revna stvar, ki vedno potrebuje pomoči odrasčenih. To rodi v njemu čut hvaležnosti, čut ljubezni do tistih, ki zanj skerbé. Otrok začne ljubiti svojo mater, ki ga skerbno neguje in varuje, ljubi skerbnega očeta, ki služi svoji družini vsakdanji kruh. — Kakor slana dišeče cvetje, tako uniči prepir, v domači hiši naj lepša čutila v otroškem sercu. Kdor pa ljubi samo svojo mater a zaničuje svojega očeta, tepe tudi njo, kedar odraste.

Stariši naj dajo v ljubezni sami med saboj lep izgled, potem so si vložili terdno podlago prave odgoje.

Stariši, kateri s svojimi otroci tako ravnajo, bodo gotovo veselje nad njimi doživeli, in odgojili bodo pobožne kristijane in dobre državljane.

Starši polagajo prvi temelj prihodnjemu šolskemu nauku; učitelji to dalje veršijo in po svojih znanostih dokončajo.

Blagor učitelju, ako je dobil otroka od takih skerbnih staršev; lahko mu bo nadaljevati odgojo pri takih otrocih.

Učitelj mora v mlada in še nepokvarjena serca, kakor v rodovito zemljišče, z vsem trudom seme prihodnosti sejati, seme napredovanja, seme osrečevanja domovine; kajti če o tem času mlado serce prevzame kako drugo občutje, prekasno je pozneje.

Ljubezen do milega doma in naroda je tisto dragoceno občutje, katero moramo buditi o početku. Kjer tega občutja ni, propadel je narod.

Učitelj naj, kot odgojnik skerbi, da v mladinsko serce vcepi rodoljubje in domoljubje, kajte rodoljubje in domoljubje je tista preserčna vez, ki nas nerazkrušljivo veže na očetnjava in domovino.

Od domoljubja in rodoljubja naj bode učitelj sam prevzet, on, ki je na svetilnik občine postavljen, in na ktereга so vse oči obrnjene, on ki odgoja domovine mladež, on, ki perve brazde duševne omike reže na polji domovine.

Vse njegovo govorjenje in vedenje v šoli in zunaj šole, bodi tedaj živo ogledalo rodoljubja, ki mu dušo in serce napolnuje.

Učitelj naj se posluži vsake prilike, da svojim učencem prav živo pokaže srečo, ki jo uživajo narodi med saboj; naj jim razklada velike in mnogoverstne dobrote, ki jih podložni iz deržave prejema; zato naj jim s posebno navdušenostjo razlaga od vojaščine, od gosposk i. t. d.

Učitelj naj svojim učencem pripoveduje lepe izglede domoljubja, kakor jih obilno podaja zgodovina starodavnih časov; naj jim prilično tudi našteva slavne može, ki imajo zasluge za domovino in sploh za deržavo, in sicer take, ki so se odlikovali v cerkvi, v javnem življenji, v vojaščini, v umetniškem življenji i. t. d.

Tudi naj omeni, kako jim je bila domovina hvaležna.

Učitelj naj goji s posebno marljivostjo v sercu učencev ljubezen in spoštovanje do drugih narodov in jezikov naše avstrijske deržave.

Nikar naj učitelj zaničljivo ne govori od drugih narodov in jezikov!

Veliko več naj pripoveduje lepe lastnosti vsacega naroda, in naj skuša o učencih živo sočutje obuditi in okrepiti, da smo vsi narodi živeči med saboj bratje, kakor se v eni hiši in družini med saboj ljubijo, ravno tako se morajo narodi ljubiti med saboj.

Učitelj ima posebno priliko pri takih berilnih vajah, ki govore od domoljubja, učence buditi in vneti za domoljubje. N. pr. „Spartanka“, „Trije nauki vojakom“. Kako je mati svojemu sinu dajala nauke, ki je šel na bojišče; potem „Ljubezen do domovine“. Kako je prinesel priprost kmet cesarju Francu lepo darilo.

Učitelj naj tudi deržavni red, postave in naprave učencem razjasnuje, in pokaže, kako potrebne so človeški sreči in njegovemu blagru. On mora čut za deržavne in deželne naprave pri otrocih zbujati, on mora mladinska serca domovini pridobiti, in je zato opleminiti.

Vsak učitelj naj si pa to dobro zapomni, da šola ni samo učilnica raznih v življenji potrebnih naukov in sposobnosti, marveč ona je tudi odgojišče нравnih deržavljanov.

Mi učitelji si moramo prizadevati, da se širi med narodom omika.

Razne so pota zato, vendar perve so šole. Že otrok mora vedeti,

da je Slovenec, kar se otroku sanja bo mladenču hrepenenje, in možu blago djanje.

Pri starih Gerkih in Rimljanih se je ljubezen do domovine že deci v serce cepila, in kake izgleda pravih domorodcev najdemo pri njih, kako junašk in ponosen je bil ves narod.

Pri nas bi ne imeli toliko odpadnikov, nehvaležnežev in toliko neznačajnih sinov domovine, ko bi se v naših šolah bolj domoljubje pospeševalo.

Na Ježici dné 25. sept. 1878.

Juri Kobe Sodevski.

Nekoliko opomogel si je župnik Kobe preselivši se l. 1855 z borne Planine nad Černomljem v Čatež pri Zaplazu. Kakor je od onod nekterikrat usmiljenemu svetu poročal o svojih ubozih župljanih proseč jim milih darov; tako se je oglasil od tod v št. 57: „Iz okolice Zaplaške na Dolenskem“ doveršivši romarsko kapelico, in opisavši nje čudežno zgodovino, ktero slavni P. Hicinger popéva tudi v pesmici za njeno blagoslovilno svečanost nalašč zloženi: „Sred gojzdičev, vinskih gričev — Hribec lep zelen stoji, — Kjer zvolila Mati mila — Si je v novo kraj časti i. t. d.“. (Gl. Zg. Danic. 1855 l. 30.)

L. 1856 je po Meisneru v ilirski Danici priobčil v Novic. l. 10 za poduk in kratek čas: „Ahmet Methemir in njegov sin Abdala“; l. 14—16 znamenito narodno pesen o „Juretu Kastriotiču Sken-derbegu“, in l. 35. 36 serbsko narodno: „Uzrok prestave sedeža serbskega patrijarha v Carigrad“.

Kakor je l. 1855 Turke, tako je l. 1857 opisal „Ruse“ (št. 1. 2) po razsodbi nekega duhovitega Nemca v začetku 19. véka, in v tej razsodbi je na pr. citati: „Ljudstva slovanske so bolj dobrovoljne kot resnobne, bolj divje po nravi kot po sercu, in imajo mnoge sposobnosti in prirode. Še pijan Rus ni zagaten, nagel in sirov; ampak dobrovoljen in kušljen, ako se ne valja popolnoma pijan na tléh . . . Kmali se ne bojo smejali, kadar se bo govorilo od rusovske npravnosti in od rusovskih ved in umetnost, od rusovskega jezika, tako malo kakor Francoz pri besedi „Allemand“! Učili se bomo ruski, kakor pred 50 leti angležki . . . Pred Petrom so Rusi bili Moskvani, in vladarji še le s Petrom cesari, poprej le cari . . . Ruski Aleksander se je v tej spomene vredni dobi vernejše obnašal kot macedonski. Ta je razsekal gordiški matvoz, kar je človeštvu malo hasnilo, — ruski Aleksander ga je razrešil po svojem poštovu človeštva, blagodušnosti, ljubezni do slobode in pravice . . . Kam bo še letel ruski orel osvovjilnika! Grozovite velikanske tvorila ničijo v merkleu skutu bodočnosti, in jaz jih doživeti nočem . . . Po tem sluti

moje serce, da bi za nas Rusi utegnili postati Francozi in za evropejsko republiko, kar je bila Macedonija za Gerško. Rusi se vidijo meni še nevarnejši od Francozov, kajti vežejo z omiko jakost in pokoršino polomike“ i. t. d. — Z ozirom na nektare napačne razlage kaže v l. 5, da „badnjak“ — dan pred božičem — je iz budéti, bdéti, čuti (vigilare), in l. 12—14 opisuje po Vuku, kje in kakova je: „Serbskega jezika domovina“; l. 93. 94 pa: „Čakavci po Vuku z ozirom na Kekavce, ki izgovarjajo l na koncu besed“. V primer bodi:

„Po svedočbi Greškega pisavca K. Porfirogeneta († 959) so Horvati naselili se v naše kraje od nekod iza tetranskih gor v prvi polovici sedmega veka. Sèm pridši so razdelili se na dvoje, pa nastanili se eni na granici današnji Horvaški, na Turškohorvaškem in v Dalmaciji, eni pa so ostali v Panonii med Dravo in Savo. — V Dalmaciji po suhem (odlog samega primorja in otokov), kjer je bilo serce Horvatov, se ne nahaja dandanašnji noben narod, ki bi se po jeziku ločil od Serbov; al na otokih in v primorskih mestih, iz katerih so ljudje malo mešali se z onimi iz suhega, se govori jezik nekaj različen od serbskega, in jaz menim, da so ti Primorci in Otočani ostanjki ali odvetki starih Horvatov. Gledal bom tù na kratko zaznamenovati pglavitne zdajne razlike njih narečja od Serbskega: 1) Namesto što ali šta govore oni ča, enako slovaškemu čo, po čem jih naši onod zovejo Čakavce . . 11) Namesto koju govore ku, mesto koje — ke, mesto moja pa ma. Isto tako Kekavci imajo ki, ka, ko (na pr. pregovor: V ko selo prišla, — Na to kolo prela — Si Romae es, romano vivito more.), ob Kupi na pr.:

„Dobro je vince
Iz Tanče gorice,
Blažene so ročice,

Ké so ga kopale;
Živil njega dragi Bog!
Čiga (r) je pivnica“.

Čiga me spominja g. Metelkotovega terdila na strani 204, da se več nikjer ne rabi; v mojem rojstnem kraju se ne govori drugač ko čigi, čiga, čigo. Nanosni r, kakor se iz pesmice vidi, se je povsod skoraj izpuščati začel, n. pr.:

„Dokle mi je sod moker,
Mi je vsaki boter;

Kada mi je sod suh,
Mi je vsaki gluh“.

To je: Donec eris felix, etc. . . — Da je jezik teh Horvatov serbskemu najbližji, vidi lahko vsaki iz listine pisane v čakavskem narečji, ki sem jo bil našel leta 1841 v knjižnici grofa Blagaja na Boštanji, ki se tako glasi: „Mi Gregur knez Blagajski i veče . . . dasmo toj naš list otvoren pod našu visuču pečat, pisan u Prumni u pondilak prvi po svetoga Jurja dne lit gospodnjih 1553“. (Str. 374. 375.) — Bilo bi od velike koristi, ko bi se v čakavskem narečji vse zbralo, kar ni serbsko. Onda bi se soditi móglo, ktere teh razlik se slagajo z narečjem njih

zapadnih sosedov Kranjcov, ktere so same njihove, in te — s katerim slovanskim narečjem se slagajo. Poleg tega bi pa mi dobili veliko čistejših besed, ki se danas med nami ne govorijo. — Ravno tako bi tudi hasnila severnim Kekavcom taka zbirka besed pri južnih Kekavcih; severni so jako revni, južni pa bogati. Kako lepo pravijo ti: „ne mrazi me“, oni pa: „ne osiraj me“. Ti delajo razloček med „hiteti“ festinare, in „hitati“ spešno delati; oni pa zadnjega ne razumejo; „pašbiti se“. Njih sostavljeni glagol „natolcvati“ bi se južnemu „súsati“ slobodno umaknil, na pr. „nanj vsi súsajo“. Severni Kekavci ne razumejo južnega, če pravi: „rana mi se je ozlela, ozlevati se začela“. Kako natanko izrazuje južni na pr. stopnje svojega truda; „se žurim, tersim, trudim, kinim in mučim“; severni pa vedno žene svoj „prizadevam“, sostavljen iz „pri-za-denem“. Za ta glagol menda vendar ne bo slovník slovenski imel prostora! — Iz vsega tù povedanega se vidi, da se južni Slovani vsi zunej Bulgarov po jeziku delijo na troje: prvi so Serbi, ki govorijo što ali šta (in počem se ozir Čakavcov in Kekavcov nazvati morejo Štokavci) in na koncu sloga izgovarjajo o namesto i; — drugi so Horvati, ki namesto što ali šta govore ča (po čem se zovejo tudi Čakavci) in na koncu slogov izgovarjajo i, v ostalem se pa ne razlikujejo od Serbov; — tretji so Slovenci, ali kakor jih mi zovemo, Kranjci, ki namesto što govorijo kaj (po čem jih tudi naši imenujejo Kekavce), kateri se od Serbov in Horvatov po jezikih veliko več ločijo, kakor Serbi in Horvati med sabo, pa so njim zopet bližji, kakor kteremu koli drugemu slovanskemu narodu. Med Slovence spadajo tudi današnji Horvatje v Varožlinski, Križevski in Zagrebški okolici (varmežiji), katerih jezik je prelaz iz Kranjskega v serbski. Al čudovito: od kod so oni ondi, kjer so zdaj? Ako je istina, kar Porfirogenet pravi, da so panonski Horvatje bivali med Dravo in Savo, in da njih stolica je bila v Sisku, onda bi trebalo, da so ondi Čakavci ne pa Kekavci! Gledé na te južne Slované med sabo bi jez rekel, da je Štokavcov najmanj trikrat toliko, kolikor je Kekavcov in Čakavcov skupej, Kekavcov (ali bolje Kajkavcev) pa zopet veliko več kakor Čakavcov (Gl. str. 379)“. —

V l. 79 je zapisal kratkočasno povést: „Kapitan Terbuhovič in Ruskinja“; v l. 101: „Rusovski car Pavel in eden njegovih oficirjev“; l. 79 tudi naslednjo narodno pesem:

Tužna ženitva.

Kaj se béli tam uz sinje morje?

Al je gruda spomladnega snega,
Al so pene od sinjega mórja,
Al je golob iza jate ostal,
Al so bile u jaticah ovce?

Da je gruda snéga spomladnega,
Davno bi jo sonce raztopilo;
Da so pene od sinjega morja,
Davno bi jih morje raztiralo;

Da je golob iza jate ostal,
 Davno bi se spomenil na jato;
 Da so bile u jaticah ovce,
 Davno bi je bil odagnal čoban:
 Več je ostal Kovačević Peter,
 Na sred Dolca, na sred Sadikovca,
 Od udarcev Jurina Butorca.
 K njemu bila dohajala Vila;
 Bere bilje po gorici Vila,
 Da bi njemu rane zacelila.

Al jij veli Kovačević Pero:
 „Ne ber' bilja, ne gub', Vila, dneva;
 Nego zovi pobratima mojga,
 Pobratima Jurja Rokavina,
 Da napiše listek knige bele,
 Da jo pošlje majki i ljubici:
 Majki pošlje, da me se nenada,
 Ljubici pa, da se naj udaje,
 Da se junak Pero je oženil
 S černo zemljo i zeleno travo.

V čislih je bil J. Kobetu véliki A. A. Volfov Slovník Slovénski, kajti tudi njemu je rokopis dohajal v popravo (cf. Deutsch-sloven. Wörth. 1860 Vorw. VIII.); v čislih so mu bile Slomšekove Drobntince, kajti v letniku 1858 bere se str. 65 — 72 v novi obleki i Kobetova stara resnica: „Od pošтова staršev“. Kako se je tersil Kobe ne le s peresom za književnost, ampak tudi z djanjem za božjo čast in za omikanje našega ljudstva, pričujeta mu Plotar pa Kamnikar, Čateška cerkvena ključarja (Gl. Janežič. Glasnik 1858 zv. I. št. 5. str. 139. 140); kako se je vnemal za domače reči, za književnost, jezikoslovne drobtinice in vzlasti za narodne pesmi, kažejo še Novice l. 1858 l. 4 — 5: „Pirni običaji ali ženitvanske navade v horvaškem primorji okrog Bakra“ po Susaniču; „Ponikve“, kjer se voda v zemljo pogrezuje in pod zemljo naprej svoj tek ima; nikniti, iznikniti aufsprossen; ponikniti pa pomenjuje ravno temu nasproti na pr. žito na njivi predolgo puščeno rado ponikne, solnce ponikne t. j. zajde za goro i. t. d. (št. 19.); l. 30. 31 „Serbska narodna pesem“, v kateri se popéva, kako je pohotnemu Arapcu prekomurcu Kraljevič Marko za vse platil svatbarino, in četiri njegove hlapce odpravil po Kosovu ravnem na četiri strane:

„Znanili so po Kosovu hlapci:

„Kjer devotka zrela za udajo,
 Naj moži se za mladosti svoje;
 Kjer pa junak versten za ženitvo,
 Naj se ženi, naj si išče drage;
 Od te dobe je proč svatbarina,
 Marko za vse svatbarino platil!“

Vse izklikne malo in veliko:
 „Bože živi Kraljeviča Marka,
 Ki je zemljo zlega oslobodil,
 Ki je merkle volke in kavrane
 Z azijanskim ponasitil mesom; —
 Prosta mu bila duša in télo!“

To pa je bila že labudnica njegova, kajti v l. 27 imajo Novice, katerim je od njih prvega začetka noter do poslednjega časa J. Kobe Sodevski bil eden njih najiskreniših podpornikov, britko naznanilo nagle smerti njegove, in str. 215 postavile so verlemu rodoljubu spominek serčne žalosti po toliki zgubi v sledeči pesmi (zložil Jos. Novak):

ŽALOSTINKA

gospod Jurju Kobe-tu.

Pianger ben merti ogn'or, s'ora non piangi!
La Ger. lib. ct. III. st. 8.

U tamno oblačilo zavijeni
Na grobu tihem jokamo solzé,
V žalosti grenkem strupu utopljeni
Za Tabo mi stegujemo roké.
Za Tabo — oh prezgodaj nam zgubljeni!
Britko zdihuje ranjeno sercé:
Naj zagrinjalo večno se odgerne!
Nazaj Te kličemo iz zemlje černe!

Nazaj, kjer nam življenja solnce sije,
Ljubezen druží kjer use zvestó,
Kjer sapa mirna milost Božjo dije,
Kjer zlegajo zdravice se glasno.
Nebrojno serc prijateljskih Ti bije,
V življenja stopi radostno koló!
Srebrnih strun se zlegajo glasovi,
Milejši svitajo uže nam dnovi!

Tako Te kličemo prijatli zbrani,
Tak zvesta kliče Te Slovenija —
Povsod so Tvoga uma plodi znani,
Povsod je bistri duh Tvoj bil doma.
U serca vernih uki zasejani,
So priča truda neumornega —
Kako zdihuje zapuščena čeda,
Nepremakljivo v grob za Tabo gleda.

I glej! nebá odperajo se dvori,
Svitloba čarobna iz njih lije —
Ko v stvarstva prvem dnevu zori
Demantno oblačilo Bog pripne,
Da se pokaže na siónski gori,
I razsvetli stvarjenje čudno vse:
Tako, al v krilu krásnejem svitlosti,
Prikaže duh njegov se poln milosti:

„Nikar jokati, neha naj plakanje!
Kervavih sita zemlja je solzá!
Nikar topiti serc v britkostih za-nje,
K' jih že obdaja večna gloria!
Uzori vaši sladki tù so djanje,
Tù med narodi stermih ni meja,
Ljubezen Večna tukaj vse edini,
Ljubezni Večne vsa so ljudstva sini!“

I spred oči ko blisk prikazen zgine —
Skrivalo solnce se je za goró;
Ko okamnjeni več noben ne zine,
Pobesi tužno sleherni glavó.
Viharna strast divjati v persih mine,
Obernjeno v nebesa je okó,
I v svitu solnčnem solza se uterne,
Ter pade na odejo zemlje černe.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(3. del.)

5.

Pervo delo dekletovo naj bode tedaj, da napravlja obleko za svojo pupo. To delo naj se počasi razširi na dekle samo. Ni dovolj, da zna samo pupo slačiti in oblačiti; takoj ko je v stani svoje ude prosto gibati, naj se prisili, tudi sebe slačiti in oblačiti. Zoper to pravilo se navadno greši pri gospodi. Otroke, ki so po deset, celo po več let stari, morajo opravljati še vedno posli. Ali ni to najviša lenoba, ki si jo misliti more človek? To se pravi, vse moči, ktere je dala natora mlademu človeku, zanemarjati, — da, celo uničiti. In kaj še vse? Celó stari ljudje gosposkega stanú morajo imeti vedno strežaja, da jih napravlja. Oj, nesrečni taki ljudje! Njihova najviša sreča je denar. Naj bi še tega ne imeli, potem pa kar lahko noč!

Naj bode dekle še tako bogata, naj bo še tako imenitnega stanú, če ne zna tega, ni vredna počenega groša. To pa še vse ni dovolj.

Tudi svoje obleke naj se uči izdelovati. Treba ji je razložiti, da ni le prav, ako ima njena pupa lepo obleko, tudi ona jo mora imeti. In ker seveda deklico jako veseli, ako more pupi napraviti kaj sama, in ker bi bilo nasproti gerdo, ako bi imela ona gerjo obleko, nego pupa, ji bode gotovo všeč, da bi napravila tudi kaj sebi. Vsako dekle, naj bode še tako imenitna, si napravi vso obleko lahko sama.

Ali to ne gre tako hitro. Najpervo naj začne dekle plesti nogovice. To delo je najlažje. Za tem naj pride šivanje perila, t. j. srajc in spodnjih kril, in še le naposled naj se začne šivanje zgornjih oblačil. Vse naenkrat bi bilo preveč.

Preden gre deklica v šolo, se lahko nauči že narejati vso svojo opravo.

Za ta poduk seveda ni treba, da deklica šiva ves dan od zore do mraka, ali pa še celo po noči do belega dne. Šiva ali plete naj pa vsaj po tri ali štiri ure na dan. Več časa jo priderževati pri tem delu bi bilo nespametno. Mladost je norost, ta pregovor ima v nekterem oziru prav; ali ravno da ta norost ni prevelika, se mora berzdati z delom.

Te štiri ure, v katerih naj dela deklè čez dan, ne smejo biti zapored. Dve uri zjutraj in dve popoldne zadostuje popolnem. Ves drug čas naj bo njen. Naj le vzame še vedno svoje igrače v roke, naj le skače, pleše, poje, naj se raduje: ta radost ji bode dala novih moči, da pojde tem lažje zopet da delo. To nikakor ne gré, da bi otroka kar neankrat spravili v resnobno življenje. Jaz bi deklè, ki bi hotela več delati, nego ji je ukazano, s silo od dela spravil, ter jo ravno s tem kaznoval, da bi ji ne dal par dni nobenega dela. Od začetka se bode dopadalo vsaki pletenje ali šivanje. Hotela bo kar vsak dan narediti par nogovic, ali sešiti eno oblačilo. Ali kako dolgo bode terpelo to? En teden ali k večjemu en mesec, in konec bo vsega njenega navdušenja in veselja za delo. Nič se ne da prehiteti, nič preskočiti.

Ali tudi delo naj se ji kolikor mogoče posladi in polajša. Tega polajšanja pa ne mislim tako, da bi pri šivanji vbodla enkrat s šivanko, potem pa četert ure gledala okrog sebe. To bi bila gerda napaka. Vendar naj se ji dovoli, kramljati z materjo ali ono osebo, ki jo nadzoruje; naj poje z njo kako pesnico, naj se ji pripoveduje kaka zgodbica ali kaj enacega. Tako ji bode potekel urno čas pri delu, in stavim kaj, da bode še prosila, da bi smela še dalje šivati. In kakó se bode veselila, preden pojde k delu! Kaj bi se tudi ne, saj bode vedela, da bode slišala spet toliko lepega, toliko prijetnega. Čemú bi se ji neki prepovedovalo, pri delu govoriti! Delo mora biti resno, — to je res. Ali nobeno dejanje ni tako resno in težavno, da bi se ne dalo zlajšati. Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Ali slišim že glasove, ki se vzdigujejo proti meni: Ni prav, da se mlada, še ne šest let stara deklica, obklada že z delom. Ali vprašam:

Čemú bi bila pač dekle cel čas, dokler ne gré v šolo, brez vsega opravila? Saj te male urice, ki jih ima delati na dan, je ne bodo uničile. Kaj pravim uničile, — celó najmanjše škode ji ne bodo prizadejale. To majheno delo ji bode podelilo malo premenjave. Kakó kmalu bi se naveličala igrati, ako bi jo obsodili, da se mora vedno igrati! Seveda bi se tudi večnega dela naveličala. Ali razlika mika. Čemu bi se moralo prihraniti vse delo za prihodnje čase?

Ta moj nasvet gotovo ne bode ugajal vsem. Ozmimo se pa malo po zgodovini. Nekdaj so tudi mislili splošno, da se mora računstvo učiti še le v viših razredih ljudske šole. Ali Pestalozzi ga je vpeljal kar v prvi razred, in imel je kaj lepe vspéhe.

Razum se pri deklicah mnogo prej rodi, nego pri dečkih. To je že davno dokazano. Zakaj bi se pri njih ne pričelo s podukom tudi prej, nego pri dečkih? Sploh vse telesne in duševne moči se razvijejo pri ženskem spolu prej. Zato pa tudi zvenejo in opešajo prej. Tedaj s čakanjem na prihodnje čase ni pri dekletih nič. Prej ko se more, naj se jih začne podučevati. Spominjajmo se na izrek: „Čem mlajše je drevo, tem lože se da vpogniti“, in: „Česar se Anžek ne uči, tega Anžè ne zna“.

Delo prežene vse napačne misli človeku iz glave. Ono mu krepí telo in s telesom tudi duhá. Nič ni na svetu gerjega, nego ženska, ki ves dan visi pri oknu, ter opazuje memo gredoče. Pri starih Germanih je bilo v navadi, da je mati, ki je imela hčer za možitev, obesila kos prediva na okno. To je pomenilo: Jaz imám hčer, pridno hčer, ki zna presti. Kdor ima veselje, jo vzeti za ženo, naj se oglasi! — Zdaj se pa dekleta raje same obešajo na okno, ker ne znajo presti, da bi obešale predivo. In kaj vse vidi dekle pri oknu? Mlade našopirjene gizdaline, gibčne lajtenante i. dr. Zdaj se ji posebno dopade ta, zdaj ji leži na sercu oni. Tako se navadi ljubiti vse in nobenega. In mladi gospodiči, gibčni lajtenanti tudi niso slepi za ljubeznjive poglede, ktere jim meče devojka z okna, oni nimajo kamenitega sercá, — tega se jim ne more oporekati. — Tudi oni jamejo metati še ljubezniviše poglede na dekle, — in vjeta je, preden se zavé. A vjeta ni dolgo, kajti naši lajtenanti jo kmalu spusté, kedar le vjemó kako drugo. Potem je dober civilist. A tudi njegova ljubezen ni večna, tudi on zapusti to, kar si je včeraj priboril s težavami, jutri z lehkostjo. Takó gre dekle z rok v roke, iz sercá v sercé, dokler ne odpade njenim licem cvetna mladost. Potem pa ni ona več za ta svet, kajti vživala ga je v mladosti preveč, spridila si želodec, in ta ji odrekel vse delóvanje. Ali vse drugače bi bila, ko bi se ona vsedla k šivanju v mladosti, ter vlekla pridno niti. Bog vé, če bi si ne privlekla z njimi enkrat možá?

Ženska je prav usmiljenja vredna stvar. Tako kmalu se naveže na koga, ki jo potem lehkomišelnó pahne od sebe. — Ali zakaj je tako

lehkomiselna? — Zato ker se hoče vedno zabavati. To je vir vse lehkomiselnosti. Ona se hoče in se mora zabavati, zato poseže po vsacem sredstvu, ktero ji pripravi zabavo. Ali privadimo jo že od mladosti na delo, vtisnimo ji v glavo, da je delo največa in najlepša zabava, in gotovo bode vselej segla po njem, kedar ji bode dolg čas. (Dalje prih.)

Naravoznanstvo v ljudski šoli.

11. Podobe gibanja.

Kraj, ktereга kako telo v prostoru pokriva ali zavzema, imenujemo mesto; kadar pa telo svoje mesto premenja, takrat pa izveršuje ali nareja gibanje.

Pri vsakem gibanju moremo opazovati naslednje: 1. Pot, katero telo prehodi. 2. Čas ali dobo, v kateri telo svojo pot prehodi ali izverši. 3. Hitrost ali naglost, s katero se je telo gibalo. 4. Namer, v katerej se je gibanje izverševalo in tudi izveršilo.

Mislimo si, da vsak od dveh pôtov (selov) prehodi 1 miljo v dveh urah, toraj je eden kakor drugi hiter ali nagel. Iz tega sledi:

Pri enacih potih in enacih časih ste hitrosti enaki.

Ako pa n. pr. pot A. v 3 urah 2 milji, pot B. pa 1 miljo v treh urah prehodi, toraj prehodi A. v 1 uri $\frac{2}{3}$, B. pa le $\frac{1}{3}$ milje.

Iz tega pa zopet sledi:

Pri enacih potih in enacih časih, ste hitrosti enaki kakor pota.

Ako bi pa n. pr. pot A. 2 milji v 3 urah, in pot B. pa 2 milji v štirih urah prekoračil, toraj prehodi A. v 1 uri $\frac{2}{3}$ milje, B. pa nasproti v eni uri $\frac{1}{2}$ milje. Prehojeni poti ste ena k drugi, kakor $\frac{2}{3} : \frac{1}{2}$, t. j. kakor 4 : 3. V tem razmerji ste tudi hitrosti jedna k drugi. Kaj sledi zopet iz tega? To le: Pri jednacijah potih in pri nejednacijah časih ste si hitrosti nasproti, kakor časi.

Kakošna pa je hitrost, ako so pota in časi nejednaki?

N. pr. pot A. prehodi 3 milje v 4 urah, pot B. pa 4 milje v 5 urah.

Kakošno je pa nasprotje hitrosti v tem primerljeju?

Ako sklepamo na jednost, tedaj se spomnimo: A. prehodi v 4 urah 3 milje, tedaj $\frac{3}{4}$ milje v jedni uri. — B. pa prehodi 4 milje v 5 urah, toraj $\frac{4}{5}$ milje v jedni uri. Iz tega se vidi in prepriča, da je hitrost pota A. k hitrosti pota B. kakor $\frac{3}{4}$ k $\frac{4}{5}$. — Števca 3 in 4 pomenita prostore, imenovavca 4 in 5 pa čase. V vsakej teh delin ali drobcev imamo toraj delenje potov in časov. Iz tega sklepamo:

Pri nejednacijah potih in pri nejednacijah časih ste hitrost, kakor tudi pot deleni po času.

Ako se kakó telo v jednom delu časa ravno toliko giblje, kakor drugo, toraj je njiju hitrost vedno jednaka, in zato jo imenujemo enakomerno. Ako se pa telo v tistem času ne pregiblje tako daleč ali še dalje, kakor drugo, t. j. ako ono svojo hitrost potem spremeni, jo (hitrost) pa potem neenakomerno imenujemo. Pospeševalno gibanje pa zovemo hitrost takrat, kadar ona narašča; pojemalno gibanje imenujemo pa hitrost takrat, kadar odjenjuje ali pojema. Pospeševalno kakor tudi pojemalno gibanje more se enakomerno ali neenakomerno veršiti. — Kteri način gibanja vidimo pri prosto padlih telesih? —

Jednakomerno gibanje vidimo tudi pri osinem sukanji naše zemlje. Namer, v kateri se telo giblje more biti ravnočertna ali pa krivočertna; ako je mér vedno ista, jo imenujemo ravnočertno, ako se pa mér spremeni, jej pa pravimo krivočertna.

Hočemo navesti nektere zglede hitrosti! Človek, kteri prehodi v 5 urah 3 milje, ali kar je vse eno 22·757808 km., prehodi v 1 sekundi skoro 4 čevlje ali 1·264324 m. pravimo, da ima hitrost 4 čevljev. Hitrost skoraj vsih rek znaša bliz o 4 čevlje, vetra 10 čevljev, viharja 50 čevljev, parnega voza 40, glasu 1080, topove krogle blizo 2300, krogle iz puške 1500, svetlobe 42000 in elektrike 62000 milj.

Vprašanja: *Kaj si je misliti pod besedo „kraj“ ali „mesto“? — Kaj pomeni beseda „gibanje“? — Na česa moremo paziti pri vsakem gibanji? — S čim merimo pot? s čim čas? — Kako in s čim določimo hitrost gibanja? — V katerem slučaju imata dva gibajoča se tela jednako hitrost? — V kakem razmerju je hitrost pri jednacij potih in nejednacij časih? — V kakšnem pa pri jednacij časih in nejednacij potih? — V kakšnem razmerju pa je hitrost pri nejednacij potih in nejednacij časih? — Kdaj pravimo, da je gibanje enakomerno? — Kdaj je neenakomerno? — Kdaj je gibanje pospeševalno? — Kdaj pojemalno? — Kdaj je gibanje enakomerno pojemalno? — Kdaj je enakomerno pojemalno? — V ktorej nameri more se gibanje veršiti? — Kdaj je mér ravnočertna? — Kdaj krivočertna? — Imenujte nektere zglede hitrosti!* (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Iz Dunaja.** Danes imam nekaj precej novic povedati. Ne davno se je obravnavalo v dunajskem okrajnem šolskem svetu vprašanje, ali se ima znižati osemletna dolžnost, hoditi v šolo ali ne. Že prej se je vprašalo vseh deset krajnih šolskih svetov dunajskega mesta, kaj mislijo ti o tej zadevi. Vseh deset je predlagalo, naj hodijo otroci, kakor do sedaj, osem let v šolo. Mislilo se je, da boše tudi okrajni šolski svet kar brez vse debate poterdil te sklepe desetih krajnih šolskih svetov. Ali glej! Vzdigne se v tem zboru na enkrat nekov dr. Kühn, ki je jel prav krepko besedovati zoper osemletno dolžnost hoditi v šolo. Vsebina njegovega krepkega (?) govora je: on ni zoper to osemletno dolžnost v principu, sicer je pa dovolj, če hodijo

otroci šest let v šolo. — Kako protislovje! A mož je postal konečno ves divji v svojem govoru; jel je mlatiti in mahati z besedami krog sebe, da ga je moral pozvati predsednik k redu. — Nasprotovali so mu skoro vsi okrajni šolski svéniki, in ko se je na zadnje glasovalo, je glasoval sam dr. Kühn za znižanje osemletne dolžnosti hoditi v šolo. — Hvala Bogu, to bi bilo v redu. (?? Vr.)

Ali nastal je majhen razpor med dunajskimi učitelji. Ker se ima meseca aprila t. l. petindvajsetletnica cesarjeve poroke praznovati, so sklenili tukajšni učitelji izraziti svoje sočutje cesarju. V ta namen je razposlalo »dunajsko pedagoško društvo« na vsa učiteljska društva na Dunaji vabilo, naj izvoli vsako teh društev tri zastopnike, kateri naj bi potem skupno prevdarjali, kako ima postopati učiteljstvo pri tej svečanosti. Vsa društva so odposlala po tri zastopnike, le društvo »Volksschule« nobenega rekóč, da bode ono samo za se izrazilo cesarju svojo vdanost.

Koliko veljajo dunajske mestne šole na leto? Proračun za leto 1879 je za ljudske in meščanske šole: 2,058.590 gl. Od tega dobé učitelji 1,385.480 gl. in sicer:

1. Nadučitelji in ravnatelji	129.140 gl.
2. Učitelji	854.660 »
3. Definitivni podučitelji	46.800 »
4. Provizorni podučitelji	108.800 »
5. Učitelji telovadbe	82.780 »
6. Za ženska ročna dela učiteljice	67.600 »
7. Učitelji francoskega jezika	18.150 »
8. Starostne doklade	77.550 »

Stroški za kurjavo, svečavo in za čiščenje šol znesejo: 145.810 gl. Najemnina za šole, kakor tudi za nadučitelje in učitelje: 408.570 gl. Stroški za učila: 35.330 gl. Pokojnina za učitelje, njih vdove in otroke: 26.510 gl. — 7000 gl. plača dunajski magistrat za protestantovsko šolo. Šolski sluge na meščanskih šolah dobivajo 18.190 gl. Na ljudskih šolah ni slug. Remuneracija za namestovanje bolnih učiteljev in učiteljic znaša: 4480 gl. Za vožnjo (Bog zna za kako!) 1450 gl., in razni drugi stroški znašajo 5770 gl. —

Do sedaj so imeli le učitelji desetih dunajskih okrajev 30% odškodnine za stanovanje; a učitelji v predkrajih tega niso imeli. Prosili so že pred dvema letoma, naj se tudi njim podeli ta denar, a njihova prošnja ni bila vslisana. — A zdaj kar na enkrat ste sklenili občini predkrajev: Gornji in spodnji Döbling podeliti svojim učiteljem denar za stanovanje, in sicer se jim ima izplačati stanarina še za čas od 1. januarja 1878. leta.

Konečno naj naznanim neko neprijetno novost. Dunajski nadškof, kardinal Kutschker, je nakupil več krucifiksov in podob svetnikov, ter jih mislil razdeliti po dunajskih šolah. Najpervo jih je ponudil krajnemu šolskemu svétu družega dunajskega okraja. A ta je sklenil v svoji zadnji seji po burni debati, da se ne sme sprejeti to darilo, kajti šole so »konfessionslos-ne«. Po dunajskih časnikih se mnogo piše zoper ta sklep, celo liberalni časopisi so zoper. — In kaj je konec tega? Trije možje, ki so glasovali v krajnem šolskem svétu za sprejem tega darila, so izstopili, ter se odpovedali krajnemu šolskemu svétovalstvu. Ne bom se spuščal v daljne pretresovanje tega sklepa, vsak naj si misli o tem, kar hoče. — — (Pilatus autem, cum audisset hos sermones, adduxit foras Jesum et sedit pro tribunali in loco, qui dicitur Lithostrotos . . . et dicit Judaeis: »Ecce rex vester« . . . Responderunt Pontifices: Non habemus regem nisi Caesarem . . . Vr.)

— **Iz Vojnika.** Celjsko učiteljsko društvo je imelo dné 6. feb. 1879 v prostorih mestne deklíške šole svojo drugo letošnjo zborovanje. Zapisnik (slov. in nem.) dné 2. jan. t. l. se prečita, ter sprejme. G. predsednik omeni potem dopisa E. Musil-a iz Dunaja, kateri znane pisanke s podobami na sprednji in zadnji strani ovitka izdaja.

Omenjeni g. E. Musil prosi učitelje za dobre slike iz narave, zgodovine ali zemljepisa. Take vposlane slike, ktere bi se na ovitke pisank natisnile, se tudi honorirajo. Na dnevnem redu je bila metodična obravnava slike: »Stari Slovani«. Poroč. g. Brezovnik, ker se pa g. referent zaradi raznih uzrokov ni mogel zbora udeležiti, odloži se ta obravnava na sprihodnje zborovanje. Pregledovalci lanskega društvenega računa poročajo, da je razven nekega majhnega formalnega pogoška vse v redu. Ker ima društvo, po blagajnikovem letnem poročilu, še okoli 200 gl. društvenine tirjati, prečita se imenik društvenikov. Tisti, kateri niso več v celjskem okraji in od kterih se tudi ve, da zaostale društvenine ne bodo plačali, se izbrišejo, drugim pa se pošilja račun. Sedaj se na dnevni red postavi vprašanje »kako naj učitelj pri raznih prestopkih (pregreških) šolarjev ravna?« Prvi se k besedi oglasi g. V. Jarc ter navede nekov izgled iz svoje učilnice. Pove nam, kako je v tem položaju tamošnje učiteljstvo proti hudodelcu ravnalo. Tudi g. g. Bobisut in Rupnik povesta k tej točki svoje mnenje. Dalje se stavi vprašanje, kako naj bi društvo Njih Veličanstvu presvitlemu cesarju k petindvajsetletnici Njihovega ženitovanja čestitalo. Stavi se predlog, da naj društveno vodstvo izvoli iz svoje srede tri gospode, kateri naj po c. k. okrajnem glavarstvu v imenu vsega društva cesarju najudanejšo voščilo izrečejo. Predlog se sprejme. Konec zborovanja $\frac{3}{4}$ na 1 uro.

Tone Petriček.

— **Od Ormuža,** 15. svečana t. l. Dné 6. t. m. imelo je tukajšno okr. uč. društvo svojo prvo letošnjo sejo. Radi zelo neugodnega vremena se je zelo pičlo število udov zbralo. Po navadnih poslovnih opravilih razložilo in razkazovalo se je delovanje in račun društva za šesto družbeno leto. Društvo je napravilo v minoletem letu sedem sej in med temi je imelo izlet na Volfberk k sv. Lenartu i v Središče. Pri teh se je lepo število učiteljev in gostov tudi iz drugih krajev zbralo. Vseskozi je društvo skrbelo za duševno omiko učiteljev. Z dohodki, katere dobiva društvo kot društvenino od pravih in podpornih udov, se je zelo varčno gospodarilo, in tako je bilo mogoče, da se ima v blagajnici precej novčičev. Društvo je imelo naročeno: »Učit. Tovarša« in »Pädagogische Zeitschrift«. Društvo je imelo jednega častnega, 22 podpornih in 12 pravih udov. Zadnjih bi še lahko mnogo več bilo, ko bi hoteli pristopiti tudi gospodje učitelji — neudje. Pa njim se morebiti nevredno dozdeva, sè svojimi kolegi družiti, žnjimi občevati in tako skupno omiko širiti. V nov odbor so voljeni naslednji gospodje: Prvosednik Štefan Kovačič (Središče), Tone Stuhec (Volfbenk) za namestnika in denarničarja, Anton Eberl (Velika nedelja) za tajnika in Ivan Kosi (sv. Lenart) in Josip Šinko (Središče) za odbornika. Za odposlance k štajerski učiteljski zvezi se voli gosp. Štefan Kovačič. Konečno še govori ta o novi šolski kroniki. Da je govor nekoliko skrajšal, izvolil si je leto 1878. Vso tvarino je razdelil. 1. Šolska gosposka. 2. Učiteljstvo. 3. Šolska kronika (dopisi ukazi i. t. d. naprej postavljenih gospodsk, učiteljski konferenci, pogovori i. t. d.). 4. Postave in druge uredbe naprejpоставlj. gospodsk. 5. Šolska bukvarnica (Učila, šolarske bukvarnice i. t. d.) in 6. Dobrotniki šole. Prihodnja seja bo de v Ormuži, dné 6. sušca t. l.

— Naloga avstrijske šolske uprave v Bosni in Hercegovini.

»Avstrija se je s privoljenjem evropskih velevlastij za dve provinciji obogatela. Ali bosti ti naše domovini v korist ali škodo, o tem ne more danes nikdo odločiti. O tem premišljevati tudi naša naloga nij; to naj odločijo politiki po poklicu, t. j. o tem naj se oni prepirajo. Ti provinciji pripadati pač zdaj avstrijskej upravi, in črez prej ali slej bode ondi treba tudi šolstvo organizovati. Turčija nij v tem obziru nič posebnega storila, in čeravno nemamo o tem zanesljivih podanj, vendar menimo pravo trditi, ako rečemo, da bode morala avstrijska šolska uprava največ z nova pričenjati.

Ravnanje s šolskim vprašanjem je v obče, posebno pa Avstriji, silno teška naloga, in treba je za-njo veliko prebrisanosti in takta. S tem se more za državno celoto veliko dobrega storiti, pa tudi neizmerno veliko pokvariti. Nečemo denes omenjati načel, katera so se v zadnjih letih upotrebovala; tudi nečemo navajati, kako so se slabo izbirala osobstva, katera naj bi ta načela izvrševala. Denes seveda si uže mnogi oči manejo in se prašajo: Kam smo li prijadrali? Denes pač vsakdo uže razvidi, da nobena šolska uprava, najmenj pa avstrijska, ne more imeti te naloge, da bi posle prežečega sosedu preskrbovala. — Vsaj ne povemo nič novega, ako poudarjamo, da se je v Avstriji z organizacijo šolstva odtujilo srca vseh, da se je mišljenje in čutenje celih narodskih plemen navodilo na taka pota, ki utegnejo za vso državo pogubna biti, da to bolje utemeljimo, lahko s prstom pokažemo na nekdanje italijanske provincije, ali pa na prejšnje poskušnje na Ogerskem. Pomote, katere so se delale takrat, ko je Avstrija imela nado, v Nemčiji postati zopet merodajalen faktor, te se ne smejo dan danes več delati, rečemo dan danes, ko mora naša domovina na to delati, da se v notranjem uredi. S tem, da varuje narodnosti, naj Avstrija tudi s pomočjo šole doseže ta svoj veliki cilj: posamezne dele nakloniti, da se bodo velikej skupnej celoti odkritosrčno in z veseljem pridružili.

Iz tega velikega namena, ki naj bi bil temeljni glas za vse šolske akorde v vsakej avstrijskej deželi, izpeljuje se tudi naravno óna námera, katero naj bi vodila modra, za vso državo skrbéča šolska uprava v novih provincijah.

Šolska organizacija se mora v Bosni in Hercegovini uvesti z največjo previdnostjo in brez sleherne pre nagljenosti.

Čim počasneje, čim previdneje se bode postopalo, tim več in tim voljnêjš se bode ondotno prebivalstvo žnjo sprijaznilo. Šolska uprava naj uže zdaj v teh deželah obstoječe šolske razmere na vse strani študira in naj povsodi pričenja in nastavlja na to, kar uže obstoji. Pri tem se mora skrbno varovati, da z novimi naredbami ne dojde v ostra nasprotja z uže obstoječim. Ogibati se mora prav ozbiljno, da ljudstvu s šolsko organizacijo ne naloži novih bremen. Brez denarja se res ne more šolstvo osnovati, ali v tako izmolzenej deželi se mora šola radi velikega namena z malim zadovoljiti. Kar pa je glavna stvar, in kar najbolj poudarjamo, je načelo, v Bosni ne ponemčevati, ne pomagjarovati. Ako bi se ondi v stari glavni greh zabredlo, tedaj bi se bila obilna kri za te pokrajine zastonj prelila; tedaj bi se bili milijoni, za nje izdani, potrosili za tuje kneze; tedaj bi nas zadela ista osoda, kakor smo jo nekdanj v Italiji doživeli. Da bi naše denašje besede ne bile brezvspešne!

A. Oest. Lehrerzeitung prevod S. N.

— Iz junske doline na Koroškem, 16. febr. (Žalostni stan ljudskih šol med koroškimi Slovenci.) Srce človeka boli, ako vidi, kako malo se slovenski otroci pri sedanjih dragih šolah za življenje koristnega naučé,

koliko dragih ur se z nespametnim podučevanjem za slovensko mladino v šoli potratiti. Poglavitni namen ljudskih šol na slovenskem Koroškem je, kolikor mogoče nerazumljivih nemških besed mladini v glavo vcepiti. Le redki so že otroci, ki bi slovenski gladko čitati znali, in vendar vis. knez. škf. ordinarijat strogo zahteva po predpisanih katehismih šolsko mladino podučevati. Toda po sedanjem nepedagogičnem šolskem poduku je č. g. katehetom celó nemogoče to nalogo popolnoma dovršiti, ako se pomisli, da je mladina tudi pri najboljšem poduku večkrat raztresena, zraven se pa iz katehisma učiti od nje zahtevati ne more, ker večidel otrok pravilno slovenski čitati ne zna. Ni čuda, da mladina tudi v krščanskem nauku napredovati ne more. Le pomisli, častiti bralec, babilonsko zmešnjavo po tukajšnjih ljudskih šolah. Učenikom je po šolskih nadzornikih strogo ukazano, v vseh predmetih čisto slovensko mladino le nemški podučevati, po nemški učenik mladino svari, po nemški razposajencu kazni napove, in prej ko ne ga tudi po nemški zmirja in prekolne; da, še celó v materinem jeziku moliti mladini ni dovoljeno, dokler je še pred in po šoli moliti dopuščeno. Ali niso také šole zares mučilnice za slovenske otroke? Vprašaj pa tudi šolarčka, ki je postavno ljudsko šolo obiskoval, kaj se je v vseh letih koristnega naučil? V svojo žalost boš spoznal, da, razen malo krščanskega nauka, nekaj nemški čitati, kar se ve da ne razumi, za največjo silo svoje ime nemški podpisati in iz računstva malo ali skoro nič, ker se ga je večidel v tujem jeziku učil. Da bo tudi društvo sv. Mohora po Koroškem svoje ude polagoma zgubilo, ako se okolščine ne spremené, je razumljivo, ker se že zdaj večkrat sliši: »Rad bi bil pri tem društvu, ako bi le slovenski dobro brati znal.« »Slov.«

Pristavek vredništva. Pričujoči dopis nam zopet kaže, kako se godi sè slovenščino po ljudskih šolah na Koroškem. Več ko se govori o svobodi, o šolskem napredku, slabeje je z ljudskimi šolami tam, kjer so Slovenci med Nemci naseljeni, kakor n. p. po Koroškem. Svoboda in prostost je menda le v tem, da se slovenski otroci smejo nemščine učiti; zanimivo bi bilo ko bi nam kdo statistično dokazal, koliko slovensko - nemških šol po velikovskem in belaskem šolskem okraji in drugod po Koroškem se je prestrojilo v čisto nemške šole, od kar imamo nove šolske postave. — Pa slišim že ugovarjati: soseske same žeje in prosijo nemških šol, slovenščine ne marajo. No, kaj res tako? — Gotovo, to prav radi verjamemo, prašajmo le kmeta: ali bi bilo dobro da bi Vaši otroci kaj nemškega znali? Gotovo dobro! Tedaj prosite za nemške šole! Dictum, factum. — Pred kerčmo se je igralo več otrok. Ptujec pride mimo, ter vpraša otroke: bi li radi jedli klobase? Oj, prav radi, so odgovorili. Pojte z mano! Ta jih pelje v kerčmo ter ukaže vsakemu prinesiti klobaso. To vse je hitro zginilo. Ali bi še radi jedli? Še, še je bil odgovor. Prinesite kerčmar vsakemu se po 1 klobaso! Ptujec se zmuzne; otroci ostanejo v kerčmi. Kerčmar čaka plačila ter vpraša otroke: Kam je šel vaš stric ali kdor koli je? Mi ga ne poznamo in tudi ne vemo, kam je šel, so odgovorili otroci. — Razloček med to pripovedko in kmeti je samo ta, da morajo soseske ali prav za prav stariši sami plačati račun za to, kar so jim drugi naročili. Prašajte pa kmeta, gostača ali ktereга koli iz prostega naroda, ali je res to njegova volja, da bode otrok 6 — 8 let hodil v šolo zato, da se nauči tujega jezika, v drugem pa ostal neveden, — odgovor bode ves drugačen. K mestnemu učeniku pride sorodovinec iz dežele, ter mu reče: O sv. Martinu Vam pošljem svojega Sletnega dečka, da ga bote nemški naučili, o sv. Juriju, ko se paša začne, bode uže dovolj znal, tačas ga pa vzamem domov. — Ta resnična zgodbica nam dovolj pojasnuje, kako si prost narod misli priučenje tujega jezika. Potem se le

sklicujte na želje prostega ljudstva, ki hoče imeti nemške šole. Kdor je v mestu rojen, in z mladega slišal nemški govoriti, ne more imeti pojma o tem, kako se selski otroci uče tujega jezika; ako je učenje tujih jezikov tako lahka stvar, čemu so šole za izobražene, v katerih se po več let uče tujih jezikov, in sinovi prostega naroda naj se tega kar mimogrede nauče.

— **Iz deržavnega zbora na Dunaji** 20. februarija t. l. Specielna razprava o noveli k postavi o šolskem nadzorstvu kar se tiče diet okrajnih šolskih svetovalcev je trajala 2 uri. Ostalo je vse pri starem, razložek je le ta, da prej se je priznala potnina za 4 kilometre pota od okrajnega sedeža, sedaj pa se začenja še le, ako je daljava 8 kilometr. (1 gl. za pot in 1 gl. 50 kr. dne). Postava ima veljati že 1. aprila, a ne 1. julija, kakor je bilo nasvetovano — češ, da se več prihrani. (!) — Ali so seje okrajnega šolskega sveta potrebne ali niso, o tem vprašanji ne govorimo, a povdarjamo le to, da gre potnina udom okr. šolskega sveta, sicer bi veljalo le to, voli naj se ta, ki je bliže sedeža, ali tisti, ki more zastonj potovati.

— **Vabilo k petnajstemu občnemu zboru „Matice Slovenske“** 12. marca 1879. leta ob 4. uri popoldne v čitalnični dvorani v Ljubljani. Vrsta razgovorov: 1. Predsednikov ogovor. 2. Tajnikovo poročilo o odboru delovanji od 1. januarja do konca decembra 1878. 3. Račun od 1. januarja do konca 1878. 4. Proračun od 1. januarja do konca decembra 1879. 5. Volitev treh udov da pregledajo, presodijo in potrdijo odborov račun o novčnem gospodarstvu vsled §. 9. Matičinih pravil. 6. Odborov nasvèt o jedenkratnem razpošiljanji društvenega »Letopisa«. 7. Razgovor o zastalih letnih doneskih družabnikov in oni ustanovnih članov »Matice Slovenske«. 8. Nasvėti posameznih udov. 9. Volitev 9 novih odbornikov, in sicer namesto onih, ki vsled §. 12 Matičinih pravil izstopijo iz odbora, in so g. g.: dr. Janez Bleiweis; Feliks Stegnar; Ivan Vavrù; grof Josip Barbo; Božidar Raič; Luka Svetec; Josip Šuman; dr. Jos. Ulaga; Viljem Urbas.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na 1razredni šoli pri sv. Jakobu na Savi, učiteljska služba, l. p. 400 gl. in stanovanje. Okrajnemu šolskemu svètu za okolico Ljubljansko do 4. marcija. — V šolskem okraji Kranjskem: Na 1razredni šoli v Sorici, učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje; krajnemu šolskemu svètu do konca t. mesca. Na 1razredni šoli v Olševku, učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje; krajnemu šl. svètu do 19. marcija. V šolskem okraji Radovljiškem: Na 1razredni šoli v Jesenicah, l. p. 400 gl. in stanovanje, letnega priboljška 42 gl.; krajnemu šl. svètu do 5. marcija t. l. V šolskem okraji Rudolfovem: Na 1razredni šoli v Poljanici, učit. služba, l. p. 450 gl. in stanovanje; kraj. šl. svètu do 28. februarija. Na 1razredni šoli v Dvoru, učit. služba, l. p. 450 gl. in stanovanje; kraj. šl. svètu do 10. marcija.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Štajarskem. Gsp. J. Košutnik, nadučitelj v Dramljah; g. Jožef Hribernik, nadučitelj v Dobovi; g. Alojz Dernjač, 2. učitelj v Marenbergu. Službeno doklado je dobil g. J. Ferš, pri sv. Magdalení, in g. Simon Strenkel, v Središču.